

การปฏิเสธความจริงคือที่มาของทุกข์

มีคนเป็นจำนวนมากไม่น้อยที่ต้องเป็นทุกข์ เพราะพยายามต่อสู้ไม่ให้แก่ นับว่าเป็นการต้องเป็นทุกข์เปล่าๆ เพราะถึงอย่างไรก็หนีความแก่ไม่พ้น

ทุกข์หรือไม่ทุกข์ ทุกคนต้องแก่ เช่นนี้แล้วน่าจะพิจารณาดูว่า ควรจะทุกข์เพราะกลัวแก่หรือไม่ควร

การที่จะห้ามไม่ให้ตกแต่งบำรุงรักษาร่างกายของแต่ละคนนั้น เป็นสิ่งห้ามกันได้ยาก ยากทั้งที่ผู้อื่นจะห้าม และยากทั้งที่ตัวเองจะห้ามใจตัวเองด้วย

ดังนั้น ทางที่ดีก็ควรจะให้เป็นว่า ตกแต่งรักษากันไปพลาง แต่ต้องมีสัญญา คือจำไว้ให้ได้ด้วยว่า ถึงอย่างไรก็ไม่ใครหนีความแก่ได้ ทุกคนต้องแก่ เราเองก็ต้องแก่ เป็นหลักธรรม

คา เป็นสังขรรณ ผืนไม้ได้ แก่ใจไม่ได้

การปล่อยใจให้เป็นทุกข์กลัวความแก่ อยากจะหลีกเลี่ยงความแก่ คือการยอมให้ใจตกอยู่ใต้อำนาจของโมหะความหลงผิดประการหนึ่ง

ผู้ต้องการยกระดับจิต ทำจิตให้เบาบางจากกิเลส ต้องแก้ความหลงผิดประการนี้ให้ได้ ด้วยเหมือนกัน จึงจะสามารถมีความสุขได้

ไม่เช่นนั้นทุกครั้งที่ส่องกระจกเห็นตนเอง เห็นความแปรปรวนเปลี่ยนแปลงของตนเอง จะเกิดความทุกข์ จิตใจเศร้าหมอง เพราะอำนาจโมหะความหลงผิดที่ต้องการจะไม่แก่

จิตใจที่เศร้าหมองจะไม่ช่วยให้อะไรดีขึ้น แก่ก็จะต้องแก่ และจะเป็นการแก่อย่างเศร้าหมอง ไม่ผ่องใส แต่ถ้าเลิกกลัวแก่เสียได้ ด้วยอาศัยปัญญาพิจารณาให้เห็นตามความจริง ก็จะเป็นการแก่ที่ไม่เศร้าหมอง ที่ผ่องใส

ใช้สติและใช้ปัญญา โดยอาศัยปัญญา พิจารณาให้เห็นจริงตามที่พระพุทธองค์ทรงสอนไว้ว่า ทุกสิ่งเป็นอนิจจัง ไม่เที่ยง ทุกขัง เป็นทุกข์ทนอยู่ไม่ได้

ต้องแปรปรวนเปลี่ยนแปลง เป็นอนัตตา ไม่อยู่ใต้อำนาจการบังคับบัญชาหรือความปรารถนาต้องการของผู้ใด สังขารร่างกายนี้ก็เช่นกัน เป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา

คนเป็นจำนวนมากพยายามต่อต้านความแปรปรวน เปลี่ยนแปลงของสังขาร หรือพูดง่ายๆ ว่าพยายามต่อต้านความแก่ พยายามจะไม่ให้ตนแก่

นั่นก็เป็นเพราะมีโมหะความหลงผิด คิดว่าคงจะมีวิธีใดวิธีหนึ่งที่ทำให้ผลสมปรารถนา คือทำให้ไม่แก่ได้ ซึ่งถ้าโมหะความหลงผิดนั้นสิ้นไปเมื่อไร ก็จะรู้ชัดว่าไม่มีวิธีหนึ่ง วิธีใดที่จะยับยั้งความไม่เที่ยงของสังขารร่างกายได้เลย

ยังมีโมหะความหลงผิดอีกชั้นหนึ่งที่เป็นเหตุให้พยายามต่อต้านความแปรปรวน เปลี่ยนแปลงของสังขารร่างกาย มิให้ผ่านจากหนุ่มสาวไปสู่ความเฒ่าชรา

นั่นคือ ความหลงผิดคิดว่าความสวยสดงดงามของความเป็นหนุ่มเป็นสาวนั้นมี
ความสำคัญเหนือความดี

ถ้าไม่มีความหลงผิดเช่นนี้แล้วก็ต้องพยายามทำความดี สร้างความดี อบรมจิตใจให้มี
ความดียิ่งกว่าที่จะพยายามบำรุงรักษาร่างกายต่อต้านความแก่ชรา

การพยายามบำรุงรักษาร่างกายให้มีกำลังแข็งแรงเสมอเป็นการดี แต่การพยายาม
บำรุงรักษาจิตใจให้เข้มแข็งสมบูรณ์ด้วยความดี ยิ่งๆ ขึ้น เป็นการดียิ่งกว่า

ผู้มีปัญญาเห็นถูกย่อมจะเห็นเช่นนี้ แต่ผู้มีโมหะความหลงผิดย่อมจะไม่เห็นเช่นนี้ ย่อมจะ
ถูกโมหะ ความหลงผิดนี้นำไปสู่ความหลงผิดอีกชั้นหนึ่งดังกล่าวแล้ว

คือความหลงผิดว่าจะสามารถต่อต้านความแปรปรวนเปลี่ยนแปลงของสังขารร่างกายได้
และเมื่อทำไม่ได้สำเร็จก็จะเกิดความทุกข์ โมหะย่อมทำให้เกิดทุกข์ต่างๆ กันเช่นนี้

สามีภริยาที่อยู่กันจนแก่เฒ่ากันมิใช่ว่าจะไม่แลเห็นความแก่เฒ่าของกันและกัน แต่ทั้งๆ
ที่เห็นแต่ก็เหมือนไม่เห็น เพราะมีสิ่งอื่นที่เห็นเด่นชัดกว่า มีความสำคัญเหนือกว่า สิ่งนั้น
คือความดีที่มีต่อกัน

สามีภริยาที่แยกกันตั้งแต่วัยหนุ่มสาว มิใช่ว่านึกล่วงหน้าไปถึงความแก่เฒ่าไม่สวยไม่
งามของแต่ละฝ่าย ที่จริงก็ยังเห็นความสวยงามความหนุ่มสาวของกันและกันอยู่

แต่ทั้งๆ ที่เห็นแต่ก็เหมือนไม่เห็น เพราะมีสิ่งอื่นที่เด่นชัดกว่าสำคัญกว่า นั่นคือการไม่
เห็นความดีของกันและกัน

แม้พิจารณาความจริงนี้ให้เห็นด้วยปัญญาย่อมไม่เดือดร้อนกลัวความแก่ ย่อมเห็นจริงว่า
ความดีสำคัญกว่าความสวยสดงดงามของหนุ่มสาว ย่อมเบิกบานที่จะใช้ความคิดและ
สติปัญญาสรรค์สร้างความดีเต็มความสามารถ

ผู้ที่ทำความดีสม่ำเสมอจะมีความดีเป็นนิสัย เป็นพื้นใจ ผู้มีปัญญาย่อมเห็นจริงเช่นนี้ แต่
แม้จะยังไม่เกิดปัญญาเห็นจริงด้วยตนเอง

ยังมีโมหะความหลงผิดอยู่ ก็อาจทำปัญญาในเรื่องนี้ให้เกิดขึ้นได้ ด้วยวิธีที่กล่าวแล้ว คือ
อาศัยสัญญาเป็นทางดำเนิน จำที่พระพุทธองค์ทรงสอนไว้ แล้วพิจารณาตามไปจนเกิด
ปัญญาของตนเอง

เห็นจริงตาม ว่าความดีทำให้เสมอจะยังใจให้เป็นใจที่ดี และใจที่ดีนี้แหละเป็นใจที่มีค่า
เหนือค่าของสิ่งอื่นใดทั้งหมด

อย่างไรก็ตาม มีโมหะความหลงผิดอีกอย่างหนึ่งที่ทำให้รู้จักความดีไม่ถูกต้องตามเป็น
จริง ไปถือเอาความไม่ดีเป็นความดี ถือเอาความดีเป็นความไม่ดี นี้ปรากฏมีอยู่เสมอ

เช่นถือเอาการที่สามารถสร้างตนให้มั่งมีขึ้นได้ด้วยวิธีไม่สุจริตว่าเป็นความดี และถือเอา
การที่ต้องยากจนเพราะไม่ใช้วิธีทุจริตว่าเป็นความไม่ดี เป็นต้น

โมหะความหลงผิดเช่นนี้ ทำให้คนทำผิดโดยคิดว่าเป็นถูก จึงทำได้ทำเอา ไม่
ตะขิดตะขวง และไม่หยุดยั้ง สำหรับผู้ทำเพื่อเงินก็ทำอย่างที่เราเรียกกันว่าไม่รู้จักอึด ไม่รู้จัก
พอ

ซึ่งก็เพราะอำนาจของโมหะเท่านั้นทำให้เป็นไป คือ เมื่ออำนาจของโมหะทำให้เห็นว่า
ทำเช่นนั้นถูก ทำเช่นนั้นดี แล้วทำไมเล่าจึงจะไม่ควรทำต่อไป ในเมื่อเป็นการทำถูกเป็น
การทำดี

เมื่อใดสามารถทำลายโมหะความหลงผิดในเรื่องเห็นดีเป็นชั่ว เห็นชั่วเป็นดีเสียได้ แม้
เพียงเล็กน้อย ก็จะทำให้ความชั่ว ความไม่ดีเหมือนแต่ก่อนไม่ได้

จะรู้จักตะขิดตะขวง จะรู้จักยับยั้ง ทั้งนี้ก็เพราะอำนาจของปัญญารู้ตามเป็นจริง ช่วยยับยั้ง
ไว้ ก็ใครเล่าที่ไม่ตกอยู่ใต้อำนาจของโมหะความหลงผิดจะยินดีทำความชั่ว จะไม่ยินดี

ทำความดี

พระพุทธองค์ทรงสอนไว้ว่า การกระทำทุกอย่างมีผล ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ถ้าไม่มีโมหะ ความหลงผิดจะไม่มีใครทำชั่ว จะมีแต่คนทำดี

โมหะจึงเป็นเหตุแห่งการทำชั่วที่จะนำไปให้เกิดผลชั่ว โมหะจึงเป็นสิ่งที่ทุกคนควรพยายาม ทำให้ลดน้อยลง จากจิตใจของตนเป็นลำดับๆ ไป ด้วยการอบรมปัญญาทาง พระพุทธศาสนาให้เจริญยิ่งขึ้นเป็นลำดับๆ เช่นเดียวกัน

ความสกปรกล้างได้ด้วยน้ำสะอาดฉันใด โมหะความหลงผิด ก็ทำลายได้ด้วยปัญญาฉัน นั้น